

Les Dissonances

Preludiul la unison cântat de o orchestră fără dirijor înseamnă *Preludiul la unison* cântat așa cum trebuie. În definitiv, nu acesta este oare unul dintre sensurile cele mai adânci ale piesei – să provoace un *împreună* atât de total, încât muzicieni laolaltă cu ascultători să se perceapă deodată părtași la conștiința unei singurătăți colective? Aici nu trebuie să mai încapă loc de vreun suveran maestru, care să comande și să indice traiectorii. Aici, înșirate toate pe ața melopeei enesciene, spiritele celor care ascultă și se ascultă devin un singur elan, țâșnit dintr-o vechime și-o tânjire nedeslușită, rătăcitor printre tenebre și neguri aprinse, topit apoi în depărtate – și ferecate – ceruri suprapuse. Singurul dirijor se cuvine să rămână însăși depănarea monodică: reunindu-i pe muzicieni într-un același avânt colectiv, această răpire melodică aparent ineputabilă îi obligă pe ascultători să se alăture, să ducă la bun sfârșit

cazul unei muzici moderne pretențioase precum *Concertul pentru orchestră* de Béla Bartók. Rareori am avut ocazia să aud (și să văd) atâta dăruire și dezinvoltură în facerea muzicii: în locul gesturilor dirijorale, privirile și zâmbetele rămâneau cele mai eficace mijloace de coordonare și sincronizare, ca niște izbucniri vizibile ale unui consens nevăzut, care părea să fi fost atins într-un mod cu totul spontan și apoi repus în discuție, reînnoit, odată cu fiecare impunere a unei alte sonorități. Trepidația și aplombul, vivacitatea și limpezimea gestului împingeau clipă de clipă muzica într-o stare de agregare permanent schimbătoare, ca și cum s-ar fi alcătuit atunci, pe loc, din freamătul și deambularea spirituală a unor muzicieni deopotrivă meșteri și inimoși, nimeriți ca din întâmplare pe aceeași scenă. Am simțit neîncetat idealurile devisei iluministe cum lucrează tustrele din plin în inima acestui original proiect muzical: mai întâi, *libertatea* fiecărui instrumentist de a fi el însuși, altfel spus, curajul, pasiunea și virtuozitatea tehnică necesare pentru a-și putea explora și asuma propria personalitate muzicală; apoi, *egalitatea* tuturor în dreptul și datoria lor de a contribui prin sensibilitatea personală a fiecăruia la *fraternitatea* generală, care nu înseamnă nimic altceva decât bucuria de a fi împreună, de a închea un organism viu, iar nu o piramidă în vârful căreia să se situeze vreun suveran maestru.

Concertul din 20 septembrie de la Ateneu a avut totuși și o vedetă: David Grimal, care în *Concertul pentru vioară și orchestră* de Jan Sibelius a demonstrat înainte de toate eleganță apolinică și o impresionantă acuratețe a intonației. Au fost nu puține momente în care l-am simțit tentat să se răsucescă aproape total înspre interior, ca un melc în cochilie, mai ales că masivitatea vulnerabilă a muzicii lui Sibelius îi

oferea destule motive în acest sens. S-a menținut totuși detașat, deasupra oricăror eventuale suspine sentimentale, iar această atitudine sobră s-a dovedit în cele din urmă cea potrivită.

Vlad VĂIDEAN

Sankt Petersburg Russian Chamber Philharmonic

Celebra *Sankt Petersburg Russian Chamber Philharmonic* a prezentat joi 21 septembrie a.c. la Ateneul Român, un concert romantic prin excelență, sub conducerea cunoscutului dirijor, violonist și violist rus Juri Gilbo, directorul artistic și dirijorul orchestrei. Solist a fost violoncelistul rus-israelian-belgian Mischa Maisky (Letonia, URSS). Celebru dirijor Juri Gilbo a studiat viola la Conservatorul din St. Petersburg și Frankfurt am Main, iar dirijatul cu Luigi Sagrestano și Philip van Buren. A concertat alături de mari orchestre din lume, și este membru în diverse concursuri internaționale (*Louisiana, Rostropovich*, etc.).

Ab *Initio*, orchestra din *Sankt Petersburg* (2002) a interpretat cu multă pasiune și finețe *Intermezzi op. 12 nr.1 și nr.2* (1902, 1903) pentru orchestră de coarde de George Enescu. Lucrarea unește spiritul antic cu cel modern, în armonii stranie, tulburătoare. Deși *Intermezzo nr.2* este mai lent, ambele au caracter liric, meditativ. Melodia este de largă respirație, cu

Les Dissonances, David Grimal

2017
Foto - Alex Damian

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

reuniunea spirituală, contopindu-i și pe ei în căușul aceleiași conștiințe colective. Și, pe măsură ce melopeea pare să-și trădeze voința de a atinge toate punctele cardinale, spațiile și orizonturile cresc în jurul ei, tot mai hulpave și intangibile, trădându-i cu atât mai mult singurătatea, lăsând-o cu atât mai mult pradă propriei nestatornicii. Acesta ar putea fi *Preludiul la unison*: nedumerirea, spaima și chinul, vinovata bucurie prin care conștiința colectivă a umanității – simbolizată de unisonul orchestral – se percepe deodată ca o fabulă aflată în căutarea moralei, ca un ecou inexplicabil al zărilor și-al cotloanelor, ca o neliniște împresurată de imensitatea și indiferența cosmică.

*

Adeseori, prezența dirijorului reprezintă menținerea orchestranților într-o stare de minorat spiritual. Muzicianul dintr-o orchestră s-a obișnuit să nu mai resimtă necesitatea de a fi inspirat. Aproape că fișa postului îi pretinde o anumită comoditate emoțională: el trebuie să asigure consistența fiecărui moment, așteptând însă ca inspirația să-i vină din vârful podiumului. Căci dirijorului îi aparține mare parte din responsabilitatea deciziilor menite să stabilească semnificațiile și direcțiile muzicii. El, dirijorul, este cel chemat să deschidă calea; iar muzicienilor, absolviți astfel de sarcina căutării dispozițiilor potrivite, nu le mai rămâne altceva de făcut decât să-și canalizeze întreaga energie în sensul înaintării cât mai conștiincioase și mai convingătoare pe respectiva cale.

Ansamblul francez *Les Dissonances* m-a convins că experimentul orchestrei fără dirijor poate funcționa până și în

armonii și modulații cromatice, romantice ... Cursul sonor din *Intermezzo nr.2* evită cadenzele depănând o lungă frază melodică, într-o ritmică suplă. Dirijorul Juri Gilbo a reliefat deosebit demersul componistic, substanța devenirii, subliniind contrastele de lumină și întuneric, aducând mult rafinament și sensibilitate. Mischa Maisky, student al lui M. Rostropovich, cu o perfecționare la Los Angeles cu Gr. Piatigorsky, solist al orchestrelor dirijate de L. Bernstein, Z. Mehta, C. M. Giulini, L. Maazel, R. Muti, D. Barenboim, colaborator în muzică de cameră cu Martha Argerich, Radu Lupu, Lang Lang, ș.a., cântă pe un violoncel italian. Serata muzicală a continuat cu un *quasi recital de violoncel și orchestră*.

Ab *Secondo*, piesa *Kol Nidrei pentru violoncel și orchestră* op. 47 de Max Bruch, este un *Adagio* (1880) scris pentru comunitatea evreiască din Liverpool. *Kol Nidrei* - Toate Promisiunile - din ebraică, e singura piesă scrisă pe folclor evreiesc a compozitorului protestant. Folosește două melodii ebraice pe care construiește o serie de variațiuni. În expunerea melodiei, violoncelul imită vocea rapsodică de la slujba de seară din sinagogă. Este o lucrare meditativă, cu adâncă tentă religioasă. Și A. Schönberg a scris un aranjament al *Kol Nidrei*. Mischa Maisky a interpretat lucrarea cu profunzime și religiozitate.

Ab *Tertio*, am audiat *Simfonia no.4 Italiana op.90 în La Major* (1832-33) de Felix Mendelssohn-Bartholdy. Opusul în patru părți: *Allegro vivace*, *Andante con moto*, *Con moto moderato*, *Saltarello-Presto*, a fost interpretat admirabil! Compozitorul a redactat trei versiuni, niciuna terminată. J.Rietz a fost cel care a hotărât ultima versiune, la care a întreprins și ajustări. Prima mișcare este în formă de sonată, cu tema principală plină de viață, iar cea secundară - episodică. A doua mișcare este un *lied cantabile*, sobru, scris sub impactul morții lui Goethe și Zeller, unde folosește tema din *Der König* de Zeller, ca un tribut adus. A treia mișcare este un *Menuetto* liniștit, într-o tonalitate majoră.

melancolie la sclipitor, utilizează întreaga virtuozitate solistică a timpului, cu un tempo brillant, romantic, șlefuit pentru o muzică de foarte multe „carate” ! Mischa Maisky a cucerit publicul prin virtuozitate și măiestrie, punând în valoare temperamentul și expresivitatea școlii ruse exprimată prin atâția mari soliști! La bis a interpretat ireproșabil J.S.Bach, *Sarabande* din *Suita nr.2* în re minor și *Preludiu* din *Suita nr.1* în Do Major. Dirijorul Juri Gilbo a fost un corifeu în arta conducerii muzicale, cu mișcări precise și elegante, evidențiate pe expresia fiecărei lucrări din program. A fost o seară romantică, relevantă, mult aplaudată de public.

Marcel SPINEI

Mischa Maisky - un sacerdot al sunetului

A scrie cronică despre un concert al cărui protagonist s-a numit Mischa Maisky este, indubitabil, un privilegiu. În primul rând pentru că Maisky face parte din categoria specială a personajelor dotate cu o charismă absolut excepțională, farmecul incontestabil al calităților lui interpretative făcându-l câștigător de cinci ori al prestigiosului **Record Academy Prize** (Tokyo), de trei ori al **Echo Deutscher Schallplattenpreis** (Germania), dar și al nu mai puțin râvnitelor **Grand Prix du Disque** sau **Diapason d'Or** (Paris). De la ținuta de expresie princiară până la rafinamentul concepției asupra vibrației fonice, caracteristicile personalității sale constituie un permanent punct de atracție - nu doar sonoră, ci și vizuală - a potențialilor spectatori, motivând puternica impresie pe care o lasă, de fiecare dată, aparițiile sale publice.

După șapte ani, Mischa Maisky a onorat din nou podiumul Ateneului Român cu prezența sa, de această dată ca

Russian Chamber Philharmonic St. Petersburg, dirijor: Juri Gilbo, Misha Maisky

Ultima parte este un *Rondo*, pe cântece populare napolitane; începe într-o atmosferă exuberantă, rapidă, dar se termină într-o stare de melancolie, un spațiu de înserare, o tristețe ancestrală... *Simfonia* a rămas una dintre piesele orchestrale cântate cel mai des. Dirijorul a fost un mare interpret alături de orchestră, construind sonorități de la tragic la sublim, de la serafic la dezlănțuiri coplesitoare!

Ab *Quarto*, am audiat, în *quasi recitalul de violoncel și orchestră*, Piotr Ilici Ceaikovski, *Variațiuni pe o temă Rococo* op. 33 (1876) în *La Major*. Lucrarea cuprinde: secțiunea A - *Thema* și 8 variațiuni, secțiunea B - *Thema* și 7 variațiuni. Piesa, de la

solist al Orchestrei de Cameră a Filarmonicii din St. Petersburg condusă de Juri Gilbo în cadrul seriei **Concertele de la miezul nopții**. Programul seriei s-a axat pe o sumă de opusuri consistente semnificativ, aspectul virtuozității instrumentale fiind și el punctat în mod strălucit prin intermediul *Variațiunilor* ceaikovskiene pe o temă Rococo pentru violoncel și orchestră.

Cele două părți ale concertului au debutat orchestral, cu *Intermezzi* op. 12 (1902-1903) aparținând lui George Enescu și, respectiv, *Simfonia a IV-a în La major op. 90 „Italiana”* de Felix Mendelssohn Bartholdy, prilej optim pentru ca orchestra să-și valorifice tonul cald, confesiv, specific școlii instrumentelor de